

Contactpersoon

Reginald Grendelman

Beleidsmedewerker Water en Ruimte

Inzet VNG Rondetafel gesprek Hoogwaterbescherming

Tweede Kamercommissie I&M, dd. 20 maart 2012

Standpunt VNG:

Hoogwaterbescherming en normstelling

Voor de VNG staat de veiligheid van haar burgers voorop, waarbij uiteraard rekening gehouden moet worden met het belang van de economische investeringen. De prioriteit qua maatregelen dient dan ook slachtofferbeperking te zijn, direct gevolgd door beperking van economische schade. De aandacht dient zich hierbij eerst te richten op de aandachtsgebieden: Het Rivierengebied, Almere en delen van Rijnmond-Drechtsteden. De VNG steunt wel het voornemen van de Staatssecretaris om de bestaande afspraken en huidige projecten en inzet onverkort door te zetten omdat hier, naast de waterveiligheidsopgave, ook andere gebiedsontwikkelingen aan gekoppeld zitten.

We hechten er grote waarde aan dat op korte termijn duidelijk wordt welk type normering gehanteerd zal worden. Gezien nieuwe inzichten over bezwijkmechanismen als kwel en *piping* ligt de overstromingsrisico-benadering voor de hand. Zolang deze keuze echter nog niet expliciet is gemaakt is het voor gemeenten lastig om in hun gebiedsgerichte processen toekomstbestendig te werken aan (waterveiligheids-)maatregelen. Om de overgang naar een nieuwe normeringsystematiek soepel te laten verlopen is het wél verstandig de huidige normtypering goed mee te nemen in het proces. Een aandachtspunt bij de overstromingsrisico-benadering is dat dunbevolkte gebieden mogelijk onvoldoende worden meegenomen bij de analyses voor waterveiligheidsmaatregelen. Door het beperkte aantal inwoners en geïnvesteerd vermogen zullen de groepsrisico's klein zijn. Individuele slachtofferrisico's dienen echter verantwoord te blijven zodat er in binnendijks gebied een vorm van basisveiligheid geldt voor elke Nederlander. De aanvullende opgave is dan, op basis van de overstromingsrisico-benadering, klein.

Voor de uitvoering van maatregelen voor kustbescherming gaat de voorkeur van de kustgemeenten uit naar zeewaartse versterking, tenzij ruimtelijke ontwikkeling meegekoppeld kan worden. Dit komt vooral door de beperkte ruimte en hoge benodigde investeringen bij landwaartse versterking als gevolg van dichte bebouwing vlak achter en op de huidige zeewering. Landwaartse reserveringszones in stedelijk gebied zijn dan ook ongewenst. Daarnaast moeten niet klimaatgebonden ontwikkelingen zoals bodemdaling en demografische groei goed worden meegenomen bij het bepalen van de waterveiligheidsopgave. In het Waddengebied is bijvoorbeeld bodemdaling, meer nog dan zeespiegelstijging, een factor van belang.

Meerlaagsveiligheid – gebiedsgerichte aanpak

Ruimtelijke inrichting, ook ten behoeve van waterveiligheidsmaatregelen, blijft een gebiedsgerichte afweging van verschillende belangen. Een gebiedsgerichte aanpak is hierbij een *must*. Het concept van meerlaagsveiligheid is hiervoor een interessante optie. Door de waterveiligheidsproblematiek niet alleen in de eerste laag van preventie en waterkeringen te beschouwen, maar ook ruimtelijke inrichting (tweede laag) en calamiteitenbeheersing (derde laag) mee te nemen kunnen maatregelen op elkaar worden afgestemd. Een evenwichtige aandacht voor de verschillende maatschappelijke belangen is hierbij cruciaal. In de huidige praktijk zijn de sectorale hoogwaterbelangen van rijk en waterschappen sterk bepalend voor de keuze van maatregelen. Ook voor de VNG staat bescherming van haar burgers voorop. Bij de invulling en uitwerking van de maatregelen dient echter ook oog te zijn voor de andere maatschappelijke belangen van gemeenten. Vanuit het oogpunt van leefomgevingskwaliteit en recreatie / toerisme wordt in veel steden de rivier de laatste jaren weer meer bij de stad betrokken. Door in de ruimtelijke inrichting een prominente plek te geven aan de rivier bijvoorbeeld, of door recreatieve verbindingen te realiseren langs de rivier. Een zuiver sectorale invulling van waterveiligheidsmaatregelen houdt geen rekening met dergelijke belangen waardoor visuele en fysieke

barrières worden opgeworpen. Denk hierbij aan hoge kades en muren die de verbinding van de stad met de rivier weer ongedaan maken, of een verbod op fietspaden halverwege de dijken in verband met waterstaatkundige belangen. Inspanningen van gemeenten voor een aantrekkelijker leefomgeving worden zo weer teniet gedaan. Rivieren bieden kansen voor gemeenten maar vormen ook knelpunten voor infrastructuur en verkeer. Om de doorstroming te verbeteren zijn er miljoenenkostende maatregelen nodig voor extra rivierkruisingen. Eenzijdige en in voorkomende gevallen té ambitieuze eisen aan hoogwaterbescherming maken dergelijke maatregelen echter nog veel kostbaarder omdat er veel en dure aanvullende maatregelen moeten worden getroffen.

Vanuit het algemeen maatschappelijk belang is het absoluut noodzakelijk dat alle overheidsinstanties gezamenlijk over de grenzen van hun verantwoordelijkheden heen kijken, alle kansen zien, een integrale afweging maken van de te nemen maatregelen en, daar waar mogelijk, meekoppelen.

Governance: rollen, taken en verantwoordelijkheden

Uitgangspunt voor de gemeenten is dat het rijk en/of de waterschappen primair verantwoordelijk blijven voor de waterveiligheid. Ook bij een bredere toepassing van het meerlaagsveiligheidsconcept zien wij hier dus geen herverdeling van de verantwoordelijkheden. Wel is het belangrijk om stil te staan bij de gevolgen van het opstellen van gebiedsgerichte veiligheidsstrategieën en de doorwerking ervan omdat ruimtelijke maatregelen (onder verantwoordelijkheid van de gemeente) ingezet kunnen worden als onderdeel van het waterveiligheidsbeleid (onder verantwoordelijkheid van rijk/waterschappen). Bij een gebiedsgerichte aanpak voor waterveiligheid hoort ook een gebiedsgerichte financiering zodat er tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten gewerkt wordt. Daarnaast bepaalt de mate van inzet op de derde laag in hoeverre de veiligheidsregio's een rol krijgen in het waterveiligheidsbeleid.

De toegevoegde waarde van een gebiedsnormering verdeeld over de drie lagen van meerlaagsveiligheid: preventie; ruimtelijke inrichting en calamiteiten, zal per situatie verschillen, evenals de mate van gewenste regie door de verschillende partijen en welke maatregelen in welke laag genomen moeten worden. Beide behoeven discussie en draagvlak in het gebied en de VNG ondersteunt dan ook de notie van de Staatssecretaris dat beslissingen over het beschermingsniveau mede gebaseerd moeten worden op een bestuurlijke en politieke dialoog. Zet daarom in op regionale gebiedsprocessen waarin de verschillende partners met elkaar de gewenste strategie bepalen. Geef deze processen de tijd om tot een voldragen keuze te komen. De beschikbare tijd is beperkt en we roepen alle partijen dan ook op voortvarend van start te gaan. Wees er daarbij van bewust dat voor een groot aantal gebieden meerlaagsveiligheid een beperkt werkbaar concept is, in verband met kosten, beschikbare ruimte of bereikbaarheid bijvoorbeeld. Maak op landelijk niveau dus zowel de gebiedsnormering als de (traditionele) normering van de waterkering, met gevolgenbeperkende aanpak van de tweede en derde laag, mogelijk.